

نفت و گاز

مقدمه

به دلیل اهمیت فعالیت‌های نفت، گاز و پتروشیمی در اقتصاد ایران، اطلاعات آماری مربوط به این فعالیت‌ها در فصل‌های معدن و صنعت منظور نشده و یک فصل مستقل در این سالنامه به آن اختصاص داده شده است.

با استخراج نفت و گاز از اولین چاه نفت در مسجد سلیمان، در سال ۱۲۸۷ شمسی (۱۹۰۸ میلادی)، فعالیت صنعت نفت در ایران آغاز شد و آمارهای مربوط به آن نیز از زمان مذکور گردآوری شده است. پس از ملی شدن صنعت نفت در اسفند ۱۳۲۹، شرکت ملی نفت ایران آمارهای وسیع‌تری را منتشر کرده است. در اولین سالنامه آماری کشور، آمارهای مربوط به سال ۱۳۳۴ شمسی (۱۹۵۵ میلادی) درج شده است.

پس از تأسیس شرکت ملی گاز ایران در اسفند ۱۳۴۴ و شرکت ملی گاز مایع ایران در سال ۱۳۶۶، این دو شرکت نیز به ترتیب آمارهایی در زمینه گاز طبیعی (L.N.G) و گاز مایع (L.P.G) گردآوری و ارائه کرده‌اند.

در سال ۱۳۴۲ با احداث اولین کارخانه کود شیمیایی در کشور، صنایع پتروشیمی تولد یافت و این نقطه آغاز تأسیس سازمانی مستقل برای معرفی صنعتی نو در کشور به شمار می‌رود. از سال ۱۳۴۳ این سازمان نوپا تحت عنوان "شرکت ملی صنایع پتروشیمی" به فعالیت خود ادامه داد. به دلیل وجود منابع اولیه فراوان نفت و گاز و ارزش افزوده بالا و همچنین سایر عوامل، تولید مواد پتروشیمی در ایران مورد توجه و عنایت خاصی قرار گرفته است.

در حال حاضر، آمارهای مندرج در این فصل، از شرکت ملی پخش فرآورده های نفتی و شرکت گاز استان خراسان جنوبی دریافت می‌شود.

تعاریف و مفاهیم

نفت خام: مخلوطی از انواع هیدروکربن‌ها با دامنه تقطیر بسیار گسترده به رنگ قهوه‌ای تا سیاه به همراه مواد غیر نفتی مانند گوگرد، آب، نمک، فلزات سنگین و غیره که در اعماق زمین یا دریا به حالت مایع یافت می‌شود.

نفت سفید: مخلوطی از هیدروکربن‌های نفتی در محدوده تقطیر ۱۵۰ تا ۲۷۵ درجه سانتی گراد که در حالت طبیعی بی رنگ بوده و عمدتاً زنجیره‌های هیدروکربنی را شامل می‌شود این فراورده عمدتاً به عنوان سوخت در لوازم نفت سوز خانگی به کار می‌رود.

نفت کوره: برش‌های سنگین حاصل از پالایش نفت خام که به حالت مایع بوده و از ارزش حرارتی بالایی برخوردار است. نفت کوره با توجه به دامنه تقطیر و گرانروی، طبقه‌بندی شده و به طور کلی کاربرد اصلی آن تولید حرارت (در کوره‌ها و...) یا تولید توان (در کشتی‌ها) می‌باشد.

نفت گاز: از فراورده‌های میان تقطیر پالایشگاه می‌باشد که دامنه تقطیر آن محدوده ۱۵۰ تا ۳۸۵ درجه سانتی گراد را در بر گرفته و رنگ طبیعی آن زرد کهربایی است. این فراورده در سیستم‌های حرارتی و مشعل‌ها به عنوان مولد حرارت و در موتورهای احتراق داخلی جهت تولید توان مورد استفاده قرار می‌گیرد.

بنزین موتور: مخلوطی از هیدروکربن‌های نفتی سبک مایع عمدتاً در محدوده ۵ تا ۱۲ کربن و دامنه تقطیر ۳۸ تا ۲۰۵ درجه سانتی گراد می‌باشد. و بر سه نوع است: بنزین سوپر، بنزین معمولی و بنزین بدون سرب.

سوخت جت: به‌عنوان سوخت موتورهای جت جنگی و مسافری به کار می‌رود که برحسب میزان امتزاج نفت سفید مرغوب با سایر فراورده‌های نفتی سبک (نفتا)، به صورت انواع مختلف تولید می‌شود و با اضافه کردن مواد افزودنی به منظور کاهش خوردگی و نقطه انجماد و ... تکمیل می‌گردد و در استانداردهای بین‌المللی به نام‌های JP4 و ATK معروف است.

گاز غنی (طبیعی): گاز خروجی از میدان‌های نفتی و یا کلاهک‌های گازی و یا میدان‌های مستقل گازی است.

گاز سبک: گاز غنی (طبیعی) پس از طی مراحل جداسازی و پالایش، به گاز سبک تبدیل می‌شود. منظور از جداسازی، جداکردن مایعات و میعانات گازی از گاز غنی است.

گاز مایع: گاز مایع مخلوطی است از پروپان و بوتان نرمال که در اثر شرایط محیط و مصرف، نسبت حجمی این دو ماده در مخلوط تغییر می‌یابد و در تحت فشاری حدود ۱۰۰ تا ۱۱۰ پوند بر اینچ مربع، به صورت مایع در می‌آید.

توزیع گاز: عملیاتی است که در جهت افزایش و یا نگهداری فشار به منظور حفظ یا افزایش سطح تولید انجام می‌گیرد.

مشترک گاز: شخص حقیقی یا حقوقی است که می‌تواند از شبکه توزیع، گاز طبیعی دریافت نماید.
مصرف‌کننده گاز: به مشترکانی اطلاق می‌شود که جریان گاز آن‌ها پس از طی مراحل اشتراک‌پذیری، راه‌اندازی شده باشد.

انشعاب گاز: به خطوطی که برای ارسال گاز از خطوط انتقال، خطوط تغذیه و شبکه تا ایستگاه اختصاصی مشترک نصب می‌شود، انشعاب گاز اطلاق می‌گردد.

سوخت: سوخت شامل: پروپان، بوتان، پنتان پلاس، پنتان، بنزین، پیرولیز، رافینیت C4. رافینیت C6 و C.F.O و MTBE

گزیده اطلاعات

در سال ۱۴۰۰، میزان مصرف گاز مایع ۲۰۳۷۸ تن، بنزین ۳۰۵۰۰۹ متر مکعب، نفت گاز ۷۹۰۹۶۰ متر مکعب و نفت کوره ۵۱۶۷۴ متر مکعب بود است که به ترتیب نسبت به سال گذشته ۱۹/۷ درصد و کاهش و ۲۱ درصد، ۵/۵ درصد و ۱۸۳ درصد افزایش داشته است.

در سال ۱۴۰۰، تعداد ۴۷۹ پمپ بنزین (۵ درصد افزایش نسبت به سال گذشته)، ۲۴۹ پمپ نفت گاز (۱/۲ درصد افزایش نسبت به سال گذشته) و ۲۹ پمپ بنزین سوپر (۷۰/۶ درصد افزایش نسبت به سال گذشته) وجود داشته است. همچنین در این سال، تعداد ۲۶۸ شعبه فروش نفت و ۲۵ جایگاه سوخت-گیری گاز فشرده طبیعی (CNG) فعال بوده‌اند.

در سال ۱۴۰۰، ۱۶۳۳ روستا گازرسانی شده است که نسبت به سال گذشته ۱۶/۶ درصد افزایش داشته است. تعداد انشعابات گاز طبیعی برابر با ۱۸۲۴۲۰ انشعاب بوده است که نسبت به سال قبل ۸/۴ درصد افزایش داشته است. ۹۳/۳ درصد از انشعابات مربوط به انشعابات خانگی بوده است.

در سال فوق میزان مصرف گاز طبیعی ۱۷۱۱ میلیون متر مکعب بوده است که نسبت به سال قبل ۴/۸ درصد افزایش داشته است.

۷-۱- مصرف انواع فرآورده‌های نفتی

نفت سفید (متر مکعب)	بنزین (متر مکعب)	سوخت‌های جت (هواپیما) (متر مکعب)	گاز مایع ^(۱) (تن)	سال و شهرستان
۱۶۹۰۸۷	۱۸۹۱۵۵	۱۴۹۶	۲۵۳۱۲ ۱۳۸۵
۱۰۵۱۴۵	۱۷۷۸۴۶	۲۵۲۴	۲۴۵۹۸ ۱۳۹۰
۸۸۶۰۹	۲۴۳۶۳۵	۳۳۹۲	۲۶۷۵۸ ۱۳۹۵
۸۲۳۲۸	۲۵۹۱۹۲	۳۶۱۵	۲۷۱۶۸ ۱۳۹۶
۷۴۷۳۸	۳۰۴۴۲۹	۳۱۲۶	۲۶۸۳۹ ۱۳۹۷
۵۸۸۲۵	۳۱۶۳۱۹	۳۲۲۳	۲۱۰۶۲ ۱۳۹۸
۴۳۹۰۰	۲۵۲۰۹۰	۲۰۶۴	۲۵۳۹۴ ۱۳۹۹
۳۲۶۳۳	۳۰۵۰۰۹	۲۲۵۹	۲۰۳۷۸ ۱۴۰۰
۱۵۲	۹۰۹۷	.	۲۱۱ بشرویه
۳۱۶۷	۹۶۶۷۰	۱۹۴۹	۵۷۵۰ بیرجند
۲۱۷۱	۸۹۹۶	.	۱۱۶۱ خوسف
۱۰۷۶	۱۰۷۲۴	.	۱۶۶۷ درمیان
۱۲۱۰	۱۰۱۵۶	.	۶۵۷ زیرکوه
۴۱۱	۱۱۰۵۷	.	۲۷۷ سرایان
۳۶۳۹	۱۸۸۹۴	.	۱۱۲۲ سریشه
۱۹۰۱	۳۹۵۵۷	۳۱۰	۲۵۶۷ طبس
۱۴۶	۲۰۹۲۲	.	۱۷۴۷ فردوس
۳۳۳۲	۴۳۶۵۶	.	۱۸۷۱ قائنات
۱۵۴۲۸	۳۵۲۸۰	.	۳۳۴۸ نهبندان

۷-۱- مصرف انواع فرآورده‌های نفتی (دنباله)

سایر فرآورده‌ها ^(۲) (لیتر)	قیر (تن)	روغن‌های موتور و صنعتی (متر مکعب)	نفت کوره (متر مکعب)	نفت گاز (متر مکعب)	سال و شهرستان
۱۷۸۳۰۰	.	.	۱۵۳۸۴۲	۳۱۱۶۱۱ ۱۳۸۵
۳۹۰۰۰	.	.	۸۹۹۲۳	۳۴۴۳۲۸ ۱۳۹۰
۳۳۳۰۰	.	.	۴۴۱۲۶	۵۸۲۷۵۸ ۱۳۹۶
۲۴۷۱۴	.	.	۱۶۸۵۳	۶۶۳۴۱۳ ۱۳۹۷
۳۷۶۲۰	.	.	۲۷۷۶۸	۷۸۹۵۶۰ ۱۳۹۸
۲۱۶۰۰	.	.	۱۸۲۵۷	۷۴۹۹۷۲ ۱۳۹۹
۵	.	.	۵۱۶۷۴	۷۹۰۹۶۰ ۱۴۰۰
.	.	.	.	۱۱۶۹۵ بشرویه
۵	.	.	۳۵۰	۵۴۹۵۳ بیرجند
.	.	.	.	۳۳۴۲۶ خوسف
.	.	.	۲۸۸۲۶	۱۵۲۰۶ درمیان
.	.	.	.	۵۸۵۷ زیرکوه
.	.	.	.	۲۶۵۹۳ سرایان
.	.	.	۲۲۵	۵۶۵۴۰ سربیشه
.	.	.	۱۸۶۱	۱۵۲۳۵۳ طبس
.	.	.	.	۴۱۴۶۵ فردوس
.	.	.	۱۹۳۳۷	۳۱۹۳۳۶ قائنات
.	.	.	۱۰۷۵	۷۳۵۳۶ نهبندان

(۱) برای تبدیل واحد گاز مایع از تن به متر مکعب می‌بایست تن را در ۰/۵۶ ضرب نموده (ضریب حجمی متوسط گاز مایع) تا واحد آن به متر مکعب تبدیل گردد.

(۲) سایر فرآورده‌ها شامل بنزین ۱۰۰ LL می‌باشد.

ماخذ - شرکت ملی پخش فرآورده‌های نفتی استان خراسان جنوبی.

۷-۲- جایگاه‌های فروش مواد سوختی

تعداد جایگاه			سال و شهرستان
خصوصی	دولتی	جمع	
۲۳۳	۴۱۷	۶۵۰ ۱۳۸۵
۲۷۶	۴۳۱	۷۰۷ ۱۳۹۰
۲۵۴	۳۷۶	۶۳۰ ۱۳۹۵
۵۴۱	۱	۵۴۲ ۱۳۹۶
۵۴۵	۰	۵۴۵ ۱۳۹۷
۴۶۵	۰	۴۶۵ ۱۳۹۸
۳۶۰	۰	۳۶۰ ۱۳۹۹
۳۶۳	۰	۳۶۳ ۱۴۰۰
۹	۰	۹ بشرویه
۳۸	۰	۳۸ بیرجند
۳۷	۰	۳۷ خوسف
۳۰	۰	۳۰ درمیان
۳۶	۰	۳۶ زیرکوه
۱۱	۰	۱۱ سرایان
۳۸	۰	۳۸ سربیشه
۳۷	۰	۳۷ طبس
۱۲	۰	۱۲ فردوس
۳۹	۰	۳۹ قائنات
۷۶	۰	۷۶ نهبندان

۷-۲- جایگاه‌های فروش مواد سوختی (دنباله)

جایگاه‌های سوخت‌گیری گاز فشرده طبیعی (CNG)	تعداد شعب فروش نفت	تعداد پمپ				سال و شهرستان
		نفت سفید	نفت گاز	بنزین	بنزین سوپر	
۰	۶۱۰	۰	۸۵	۱۱۱	۰۰۰ ۱۳۸۵
۱۸	۶۵۳	۰	۱۳۸	۱۹۳	۲ ۱۳۹۰
۲۴	۵۵۲	۰	۱۹۳	۳۵۴	۸ ۱۳۹۵
۲۴	۴۶۰	۰	۲۱۸	۳۸۹	۸ ۱۳۹۶
۲۴	۴۶۰	۰	۲۲۶	۴۰۲	۱۴ ۱۳۹۷
۲۴	۳۷۹	۰	۲۳۰	۴۰۵	۱۴ ۱۳۹۸
۲۴	۲۶۸	۰	۲۴۶	۴۵۶	۱۷ ۱۳۹۹
۲۵	۲۶۸	۰	۲۴۹	۴۷۹	۲۹ ۱۴۰۰
۱	۶	۰	۱۰	۲۲	۰ بشرویه
۷	۲۳	۰	۲۲	۱۰۸	۵ بیرجند
۱	۳۲	۰	۱۴	۱۶	۰ خوسف
۰	۲۰	۰	۱۲	۱۹	۰ درمیان
۰	۳۰	۰	۱۲	۲۴	۰ زیرکوه
۱	۶	۰	۱۶	۲۰	۰ سرایان
۱	۳۰	۰	۳۰	۲۹	۰ سربیشه
۲	۲۶	۰	۳۰	۶۸	۱۳ طبس
۳	۵	۰	۲۲	۴۳	۸ فردوس
۸	۲۳	۰	۴۸	۸۶	۳ قائنات
۱	۶۷	۰	۳۳	۴۴	۰ نهبندان

ماخذ - شرکت ملی پخش فرآورده های نفتی استان خراسان جنوبی.

۷- نفت و گاز _____ سالنامه آماری استان خراسان جنوبی - ۱۴۰۰

۳-۷- تعداد انشعاب گاز موجود^(۱)، مصرف‌کنندگان به تفکیک نوع و میزان مصرف گاز

طبیعی در پایان سال

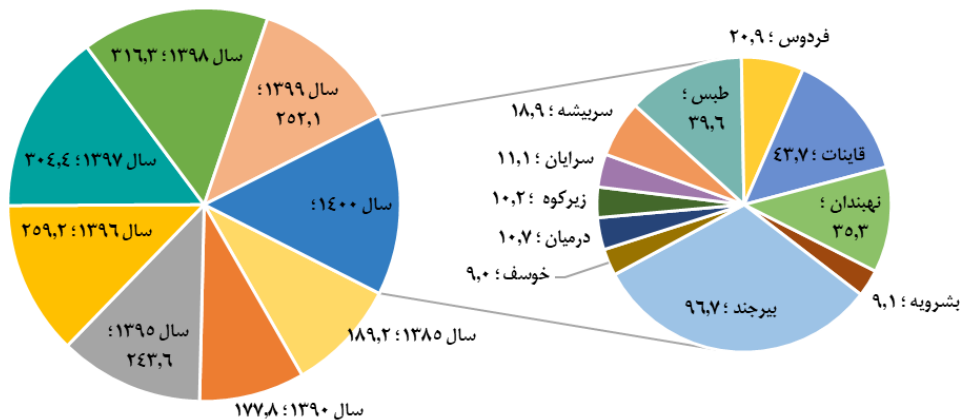
تعداد انشعاب (فقره)				تعداد روستاهای گازرسانی شده ^(۳)	تعداد شهرهای گازرسانی شده ^(۲)	سال و شهرستان
صنعتی	تجاری- عمومی	خانگی	جمع			
.	.	۳۹۷	۳۹۷ ۱۳۸۵
۸۵	۳۶۹۴	۴۹۴۷۹	۵۳۲۵۸	۳۴	۱۲ ۱۳۹۰
۳۲۱	۱۱۸۳۸	۸۸۶۹۳	۱۰۰۸۵۲	۲۰۳	۲۱ ۱۳۹۵
۴۷۳	۱۳۰۶۱	۱۰۰۹۸۱	۱۱۴۵۱۵	۲۹۲	۲۵ ۱۳۹۶
۶۵۰	۱۴۲۳۷	۱۱۵۹۴۵	۱۳۰۸۳۲	۴۸۷	۳۰ ۱۳۹۷
۱۰۰۲	۱۶۲۷۷	۱۳۲۱۵۵	۱۴۹۴۳۴	۷۶۸	۳۱ ۱۳۹۸
۱۲۷۸	۱۷۴۹۱	۱۴۹۴۹۲	۱۶۸۲۶۱	۱۴۰۲	۳۱ ۱۳۹۹
۱۴۷۷	۱۹۳۵۷	۱۶۱۵۸۶	۱۸۲۴۲۰	۱۶۳۴	۳۱ ۱۴۰۰
۵۴	۹۵۰	۵۹۶۴	۶۹۶۸	۸۲	۲ بشرویه
۴۳۰	۷۴۳۹	۴۰۲۴۴	۴۸۱۱۳	۲۸۰	۱ بیرجند
۱۶۳	۴۸۱	۸۶۳۶	۹۲۸۰	۱۹۹	۲ خوسف
۱۸۳	۹۲۷	۱۴۴۰۱	۱۵۵۱۱	۱۴۱	۴ درمیان
۹	۷۳۱	۹۹۵۵	۱۰۶۹۵	۸۷	۳ زیرکوه
۴۷	۱۰۰۱	۷۶۹۰	۸۷۳۸	۳۳	۳ سرایان
۸۷	۷۳۲	۱۱۱۸۱	۱۱۹۹۰	۲۵۳	۳ سربیشه
۱۰۳	۱۵۹۷	۱۵۱۴۲	۱۶۸۴۲	۱۱۸	۳ طبس
۱۸۸	۱۸۹۲	۹۴۰۲	۱۱۴۸۲	۳۴	۳ فردوس
۱۷۶	۳۲۱۸	۲۶۳۶۰	۲۹۷۵۴	۱۶۸	۵ قائنات
۳۷	۳۹۹	۱۲۶۱۱	۱۳۰۴۷	۲۳۹	۲ نهبندان

۳-۷- تعداد انشعاب گاز موجود^(۱)، مصرف‌کنندگان به تفکیک نوع و میزان مصرف گاز طبیعی در پایان سال (دنباله)

میزان مصرف گاز طبیعی (میلیون متر مکعب)	مصرف‌کنندگان (مشترک)				سال و شهرستان
	صنعتی	تجاری- عمومی	خانگی	جمع	
... ۱۳۸۵
۱۰۳۶	۸۵	۳۶۹۴	۹۹۰۳۵	۱۰۲۸۱۴ ۱۳۹۰
۱۳۴۶	۳۲۱	۱۱۸۳۸	۱۸۱۸۴۲	۱۹۴۰۰۱ ۱۳۹۵
۱۵۰۰	۴۷۳	۱۳۰۶۱	۱۹۹۹۸۳	۲۱۳۵۱۷ ۱۳۹۶
۱۵۱۱	۶۵۰	۱۴۲۳۷	۲۲۰۴۲۱	۲۳۵۳۰۸ ۱۳۹۷
۱۴۹۳	۱۰۰۲	۱۶۲۷۷	۲۴۳۴۸۸	۲۶۰۷۶۷ ۱۳۹۸
۱۶۳۲	۱۲۷۸	۱۷۴۹۱	۲۶۹۱۱۳	۲۸۷۸۸۲ ۱۳۹۹
۱۷۱۱	۱۶۷۷	۱۹۳۵۷	۳۹۰۵۹۰	۳۱۱۴۳۴ ۱۴۰۰
۲۸	۵۴	۹۵۰	۹۹۶۶	۱۰۹۷۰ بشرویه
۳۲۹	۴۳۰	۷۴۳۹	۱۱۳۶۴۶	۱۲۱۵۱۵ بیرجند
۳۹	۱۶۳	۴۸۱	۹۳۵۷	۱۰۰۰۱ خوسف
۱۰۸	۱۸۳	۹۲۷	۱۷۱۸۷	۱۸۲۹۷ درمیان
۱۷	۹	۷۳۱	۱۲۲۵۹	۱۲۹۹۹ زیرکوه
۳۲	۴۷	۱۰۰۱	۱۲۷۰۹	۱۳۷۵۷ سرایان
۵۵	۸۷	۷۲۲	۱۳۲۲۷	۱۴۰۳۶ سربیشه
۶۶	۱۰۳	۱۵۹۷	۲۷۲۷۷	۲۸۹۷۷ طبس
۵۵	۱۸۸	۱۸۹۲	۱۹۴۶۴	۲۱۵۴۴ فردوس
۹۵۱	۱۷۶	۳۲۱۸	۴۳۶۲۶	۴۷۰۲۰ قانات
۳۱	۳۷	۳۹۹	۱۱۸۷۲	۱۲۳۰۸ نهبندان

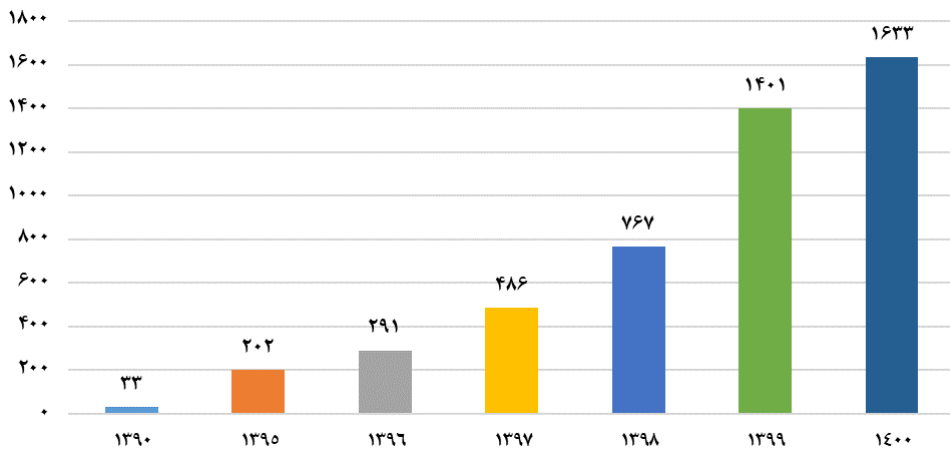
(۱) انشعاب‌هایی که هنوز به مرحله بهره‌برداری نرسیده است را نیز شامل می‌شود.
 (۲) شامل تمام شهرهایی می‌باشند که عملیات اجرایی گازرسانی در آن شروع شده است.
 (۳) شامل تمام روستاهایی است که حداقل بخش‌هایی از آن، مصرف‌کنندگان گاز می‌باشند.
 ماخذ - شرکت گاز استان خراسان جنوبی.

۷-۱- مصرف بنزین بر حسب سال و شهرستان (هزار مترمکعب)

مینا: جدول ۷-۱

۷-۲- تعداد روستاهای گازرسانی شده طی دوره ۱۳۹۰-۱۴۰۰

مینا: جدول ۷-۳